(13)

אָמַר רַב. כְּמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא: גָּדוֹל יוֹם הַגְּשָׁמִים כְּיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר "הַדַּשֵּׁא שָׁמַיִם מִפְּעֹל וּשְׁחָקִים יְזֵלוּ צָדֶק תִּפְתַּח אֶרֶץ וְיִפְרוּ יֶשַׁע יַצְמִיחוּ תֶּצְמַח יַחַד אֲנִי ה' בְּרָאתִיו". "בְּרָאתִים" לֹא נֶאֱמַר. אֶלָּא "בְּרָאתִיו". אָמַר רַב אוֹשַׁעְיָא: גָּדוֹל יוֹם הַגְּשָׁמִים. שֶׁאֲפִילוּ יְשׁוּעָה פְּרָה וְרָבָה בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "תִּפְתַּח אֶרֶץ וְיִפְרוּ יֶשַׁע". אָמַר רַבִּי חֲנוּחוּם בַּר חֲנִילַאי: אֵין הַגְּשָׁמִים יוֹרְדִים אֶלָּא אִם כֵּן נִסְתַּלְּקוּ עֲוֹנוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר "יָרַצְתָּ ה' אַרְצֶךָ שַׁבְתָּ שְׁבוּת יַעֲקֹב נָשָׂאתָ עֲוֹן עַמֶּךָ כִּסִּיתָ כָּל חַטָּאתָם סֶלָה". אָמַר לֵיהּ זְעִירִי מַרְיְהֶבֶת לְרַבִּינָא: אַחוֹן מַתְכָּא מַתְחִיחַ לֵיהּ, אֲנַן מַהְכָּא מַתְנִינָן לֵהּ "וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לַחֲטַאת" וגו'.

תענית ג' עד

(14)

ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה, רבי אומר וכי אותה בלבד הוא דורש והלא כל הארצות הוא דורש שנאמר (איוב לח) להמטיר על ארץ לא איש מדבר לא אדם בו ומה ת"ל ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה כביכול אין דורש אלא אותה (א) (ובשכר) דרישה שהוא דורשה דורש כל הארצות עמה. ביוצא בו (אתה אומר) (תהלים קכא) הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל וכי ישראל בלבד הוא שומר והלא הוא שומר את הכל שנאמר (איוב יב) אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש ומה ת"ל שומר ישראל כביכול שאינו שומר אלא את ישראל (א) (ובשכר) שמירה שהוא שומרם שומר את הכל עמהם. ספרי, דברים בר עקב (מ)

(15)

והנה בדבר ההזכרה [„משיב הרוח ומוריד הגשם"], אין מקום להסתפק, מאחר שבכל המדינות נהגינן מאז, על פי חכמינו ז"ל, להזכיר בשמיני של חג, ולהפסיק בראשון של פסח, ולא נתנו בזה חילוק בין הארצות כלל, מוכרחים לומר שהזכרת גבורותיו של הקב"ה תלויה היא בארץ־ישראל, ששם עיקר השבח וההודיה להשם יתברך. ואין בזה שום ספק, שגם בבואנוס־איירס וכיוצא בה מזכירין בומן שאנו נוהגין להזכיר, ומפסיקין בזמן שאנו מפסיקין על פי חז"ל*.

וכל הספק אינו כי אם בשאלה [„ותן טל ומטר"], מאחר שחילקו חז"ל בין בבל וארץ־ישראל בזה, ובשביל כך הרא"ש ז"ל אמר, שהולכים אחר כל ארץ לפי צרכיה. אבל גם על זה החליטו הפוסקים, רובם ככולם, שמאחר שקבעו חז"ל רק אלה שני הזמנים — בארץ־ישראל בז' במרחשון לשאלה ובבבל בששים יום אחר התקופה, נמצא שנקבעה תורה בזה לכל ישראל שבארץ־ישראל הילכים אחר ז' במרחשון ובחוץ־לארץ בס' יום אחר התקופה, ואין לשנות, וכפסק מרן הבית יוסף [או"ח סי' קי"ז, סעי' א], — — — ודברי כת"ר בזה ברורים לדינא" („אורח משפט" — ירושלים תשל"ט — סי' כ"ד).

(16)

יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב עד שיהיו רוב יושבי ארץ ישראל עושים על פיהם ואותה שעה יהיו העושים פטורין וב"ד חייבין בקרבן כמו שביארנו. ויושבי ארץ ישראל אלו הם כמו שכתוב וכל ישראל עמו מלבא חמת עד נחל מצרים ר"ל שאותם שהם במקום זה הם כל ישראל ואין משגיחין לאשר הם חוץ לארץ: כיון הגיע מן חוריות ארץ

(17)

„ציון היא דורש אין לה (ירמיה ל', י"ז) — הוכית את השארית שנשקו בארצות שביים. ע"י. שאינן זוכרים בית המקדש — — — במה הם צריכ לזוכרו? אפילו בני מזרח, אפילו הנידחים באיי הים צריכים לגשמים בתקופ תמוז — אינן שואלין את הגשמים אלא בעת שארץ־ישראל צריכין להם. שאם תא ישאלו בעת שהן צריכין להם, אפילו בימות החמה, נמצאו רואין את עצמן כאי הן בארץ שלהן, אלא יהו רואין את עצמן כאילו הן באכסניא. ולבם מכוון לאר ישראל ושאלתן בעונתו". (משנת ר' אליעזר, עמ' 50-8)

(18)

וכך כותב הסופר מר יצחק זיו־אב: סיפור זה שמעתי מפיו של מנהיג ציוני, שבשנות ילדותו, בשמיני עצרת, בתפילת־גשם ברוסיה, שאל בבית הכנסת: „אבא, גשם בחוץ... למה מתפללים לגשם?..." מתחת לטלית בא קולו של האב: „ילד, זה לא הגשם שלנו..." קול פסקני היה זה, דוחה כל הרהור שני: „לא שלנו!"

רק לאחר הרבה שנים, בתוך מערבולת מדינית, הבין הבן כי מבעד למציאות שלו, שבה גם הגשם זר, ראה האב את עולמו הנכון, שאיננו בהישג יד ובכל זאת קיים. התפילה לגשם שלו, ביטאה השתייכות תת־הכרתית, שהיא מעבר למציאות וחזקה מכל מציאות.

מועד הראיה

(19)

אָמַר רַב יְהוּדָה: גָּדוֹל יוֹם הַגְּשָׁמִים כְּיוֹם שֶׁנִּתְּנָה בּוֹ תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר "יַעֲרֹף כַּמָּטָר לִקְחִי". וְאֵין לֶקַח אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ". וְרַבָּא אָמַר: יוֹתֵר מִיּוֹם שֶׁנִּתְּנָה בּוֹ תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר "יַעֲרֹף כַּמָּטָר לִקְחִי". מַאי נְתָלָה כְּמִי — הָכִי אוֹמֵר: קָטָן נִתְלָה בְּגָדוֹל.

א. וְרַבָּא רַב: כְּתִיב "יַעֲרֹף כַּמָּטָר לִקְחִי" וּכְתִיב "חֲזֵל כַּשֶּׁל אַמְרָתִי"? — אִם תַּלְמִיד חָכָם הָגוּן הוּא — כַּשֶּׁל, וְאִם לָאו — עוֹרְפָהּ כַּמָּטָר. תָּנֵיא, הָיָה רַבִּי בְּנָאָה אוֹמֵר: כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה לִשְׁמָהּ תּוֹרָתוֹ נַעֲשֵׂית לוֹ סַם חַיִּים. שֶׁנֶּאֱמַר "עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ" וְאוֹמֵר "רְפוּאוֹת תְּהִי לְשָׁרְךָ". וְאוֹמֵר "כִּי מֹצְאִי מָצָא חַיִּים". וְכָל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ נַעֲשֵׂית לוֹ סַם הַמָּוֶת. שֶׁנֶּאֱמַר "יַעֲרֹף כַּמָּטָר לִקְחִי" וְאֵין עֲרִיפָה אֶלָּא הֲרִיגָה. שֶׁנֶּאֱמַר "וַיַּעַרְפוּ שָׁם אֶת הָעֶגְלָה בַּנָּחַל".

תענית ג' עא

(20)

יערף תו'. תניא, היה ר' יהודה אומר, לעולם הוי כותם דברי תורה בכללים ומוציאם פרשיות, שאם אתה כותבן פרשיות מונעין אותך ואינך יודע מה לעשות, שנאמר יערף כמטר לקחי [אין לקח אלא תורה, שנאמר (משלי ד') כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו] ואין עריפה אלא לשון כניסה. משל לאדם שהלך בדרך וצריך מאה זוז, אם נוטלן בפרוטות מונעין אותו, אבל אם מצרפן לסלעים פורס ומוציא בכל מקום שירצה. [שם].

יערף כמטר. א"ר ברכיה, כתיב יערף כמטר לקחי, [מבוין] שכפו טרפן להשובה מיד הגשמים יורדים" [ירושלמי תענית פ"ב ה"א].

(21)

למוד הלכות המלוכה כמה לקחי · יערוף כמטר · כי נעשה בהמלך הולך והמטר מוחף הרי כוף ראשו כדי שיכיר המטר פורד על העולם ולא על הפנים · כך העמל בהלכות גדרש שיהא ראשו כפוף לשור לעולם ונחמוד למשה · ומה"כ תזל כטל אמרתי יסא זוכה להזיל דברים ברוחים מתקבלים על לב סגריות כטל : כשעירים עלי דשא . מוד ליומד לקחי שיהא כמטר היורד בחזקה על דשא הגדולים וכשעה שפיפת הגשם הזה נכרעים לא הדמה ונראים כמתקלקלים ומ"מ לא עיקר גידולם . כך התורה בעצלה מתפה כח הלמד הכל זהו עיקר גידולו ולא התורה מתקיימת הלה בזה המופן · ומה"כ נקראת מלחמתה של תורה דהלוכלי מלחמה. כ"מ בן נכנסים שיחים כמה מהם נזוקים והנכנס נחלשים מרוב זעיעה ובנוהם כך הוי הורה כמו מהם נחלים ונתפים הכל הולך בטלוק מן המלחמה מולא מכרו מטלם : וברביבים עלי עשב . כעל מלחמה בנחת לת עשב הדק ומרבהו · כך אמרי פי שיהו דברי תורה הנאמרים בהמון מתקבלים בנחת ומרוך לבנם · והקדים לעוד הלכות ללמוד הנוח כמל דב"ז שלא המתקבל הלמד בעמל תורה המכונה לקחי אין לו להזיל עניני דרוש הנאמרים כמל כאשר שעות לעשות ולהמעות בהם (א) :

(22)

„גבורות גשמים — אמר רבי יוחנן מפני שיורדים בגבורה" (תענית ב'), וכן בזוהר: שיורדים „מסטרא דגבורה" (בראשית דף ל"ב ב). השפע שיורד ממרום, מצד חסד הבורא יתברך, הוא מוכן לרדת באופן שיהיה גמור ומוכן לתנאתו. אך מדת הגבורה פועלת היא הרבה עכובים וצמצומים, באופן שיהיה צריך הרבה מדרגות, עד שיבא לכלל הנאה ע"י עבודת האדם.

וכן הוא בשלמות הרוחנית, שהשפע היורד מן השמים על־ידי קדושת־התורה לשלמות הרוחנית, היה ראוי שירד באופן גמור, עד שיהיה האדם מוכן על ידו לשלמותו בלא עבודה וטורח, אבל מצד מדת־הגבורה נתגלו הענינים במלבושים ומסכים, עד שהאדם צריך „לעבדה ולשמרה", ברמ"ח מצות־עשה ושס"ה מצוות לא־תעשה, ואך אז יקבל שלמותו, ועל כן נמשל שפע־התורה לגשמים — „יערף כמטר לקחי" (עולת ראיה, ח"א, עמ' ע"ר).

עולת ראיה מה. ער

www.machonmeir.org.il ערוץ מאיר - הערוץ שלי ליהדות